

## A Comparative Study of Political Rhetoric in the Speech of Presidents of Iran and USA

Vol. 12, No. 4, Tome 64  
pp. 597-626  
October & November 2021

Golnaz Ghafourisaleh<sup>1</sup>  & Foroogh Kazemi<sup>2\*</sup> 

### Abstract

Political language is a complex language filled with various strategies to persuade public opinion. One of the major strategies of linguistics to be analyzed in political discourse is the political rhetoric. Therefore, the main purpose of the present study is to analyze the rhetorical notion in the context of political discourse of two different speech communities from the perspective of Beard's (2000). The main issue in this research is to explain the similarities and differences of the rhetorical strategies of politics used by the two Presidents of Iran and the USA in an attempt to gain power, persuasion and to reach their audience's consent. To this end, we have collected the data in a library process and analyzed them analytically to answer these questions that how do both presidents use language trying to get their listeners' consent and persuading them? What are the rhetorical similarities and differences between the two presidents? The results show that both presidents use contrastive pairs, repetition and three-part lists, utilizing pronouns, verb voices, and sound-bites strategies. Rouhani's main strategy is the utilizing pronouns in different ways and Trump's most common strategy is the use of repetition. The use and avoidance of analogy is another aspect of difference between speeches of mentioned speakers. Overall, the present study illustrates the fact that through the study of Beard's strategies (2000) one can easily discern politicians' different linguistic strategies, in particular top executives to persuade audiences, make speech more and present more positive and popular face.

**Keywords:** Rhetoric, Political Rhetoric, Beard's Theoretical Approach, Speeches of Iran and US Presidents.

Received: 29 September 2019  
Received in revised form: 14 December 2019  
Accepted: 11 January 2020

1. Department of Linguistics, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.  
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4825-8196>

2. Corresponding Author: Department of Linguistics, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran; Email: [for.kazemi@iauctb.ac.ir](mailto:for.kazemi@iauctb.ac.ir),  
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-6635-0036>

## **1. Introduction**

Utilizing appropriate linguistic strategies is critical for politicians. Gaining the support of the masses, legitimizing political approaches, or succeeding in public debates and negotiations, largely depends on the kind of language a politician uses. Linguistic strategies in political language are one of the most important tools to achieve these goals. One of the major linguistic strategies that is analyzed in political discourse is the rhetoric. Beard (2000) believes that the rhetoric is the art of persuasion, and the rhetorical strategies in the political language can work in a variety of ways, both for persuasion or cunning. Although the rhetoric is a common feature of politicians' communication and speech, it can have similarities and differences depending on the cultural and political characteristics of each country. The importance of political rhetoric led us to select two of the highest political officials in Iran and the United States (President Rouhani and President Trump) to examine the rhetoric of each of them that can be a symbol of the political discourse of the two countries. Therefore, the main purpose of this study is to reveal some of the strategies of rhetoric in the political language of the two presidents from Beard's perspective.

Beard (2000) considers tools such as analogy, contrastive pairs, repetition and Three-part lists, pronouns, voice and sound-bites as criteria for examining rhetorics in political discourse. His view of political discourse is one of the most comprehensive and specialized views in the field of politics, which has been the basis of data analysis in this research to answer these questions: how did both presidents, as the best example of political leaders, use language to try to reach their audience's consent? What are the similarities and differences between the two presidents' rhetoric?

## **2. Methodology**

The data of this study include the speeches of Mr. Hassan Rouhani, the winner of the 2017 presidential election in Iran, and Mr. Donald Trump, US presidential election's winner in 2016. A total of 6 speeches for each president are collected (3 campaign speeches and 3 post-victory speeches), about 6 hours and 30 minutes for each of them. This data has been collected in a library manner with the help of Internet sites such as the official website of President, Aparat, Youtube and Fact Base. Then the linguistic strategies of political rhetoric are identified and analyzed analytically.

## **3. Results and Conclusion**

In the present study, with the help of some of the most important political rhetoric strategies of Beard (2000), we examined the rhetorical tools used in political discourse. Regarding the analogy strategy, we saw that Rouhani, unlike Trump, uses this tool, and the analogies used are often based on citing religious events such as Ashura Uprising. Both presidents have used the tools of contrastive pairs in a similar way for emphasizing and increasing audience's attention to words. The other strategy under consideration, repetition, has been used more by Trump, so much so that this strategy can be considered his main strategy. By using repetition and three-part lists, both presidents have tried to maintain the coherence of their speeches, to emphasize the key points without tiring the audience and to arouse their feelings.

Both presidents have used a variety of pronoun roles in a variety of ways. They use pronoun "I" for different purposes. They both use pronoun "we" to talk about what has been done in their government or to introduce themselves as a member of the nation. Rouhani sometimes uses "we" to refer to others and criticize their action. This usage is not seen in Trump's speeches. Both use pronoun "they" to create us and them division for criticizing their opponents and often their predecessors. Rouhani uses

indefinite pronouns to name his opponents, a tool that Trump does not use in his speeches. Both presidents employ the passive voice in their speeches. In terms of sound-bites, we see that both consciously or unconsciously use phrases that have the potential to become the headlines of newspapers and news agencies.

The findings show that both presidents use Beard's rhetorical tools, and the similarities between the strategies in their speeches outweigh the differences. Numerous similarities show that the language of politics, regardless of any particular language and culture, is a common tool among all politicians, and this can be a confirmation for the existence of global strategies and the effectiveness of Beard' rhetorical strategies.



دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۲، ش ۴ (پیاپی ۶۴) مهر و آبان ۱۴۰۰، صص ۵۹۷-۶۲۶

مقاله پژوهشی

DOR: 20.1001.1.23223081.1400.12.4.8.0

## بررسی تطبیقی فن بیان سیاسی در سخنرانی رؤسای جمهور ایران و آمریکا

گلناز غفوری صالح<sup>۱</sup>، فروغ کاظمی<sup>۲\*</sup>

۱. گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۰۷

### چکیده

زبان سیاسی زبانی پیچیده و مملو از راهبردهای گوناگون در جهت متقاعد کردن آرای عمومی است. از جمله عمده‌ترین راهبردهای زبان‌شناسی که در زبان سیاسی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، بحث فن بیان سیاسی است. لذا هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل مقوله فن بیان در بستر گفتمان سیاسی دو جامعه زبانی متفاوت از دیدگاه برد (2000) است. مسئله اصلی پژوهش، تبیین شباهت‌ها و تفاوت‌های راهبردهای فن بیان سیاسی به‌کار رفته توسط دو رئیس‌جمهور ایران و آمریکا در جهت تلاش برای کسب قدرت، اقناع‌سازی و جلب موافقت مخاطبان‌شان است. بدین منظور داده‌ها را به شیوه کتابخانه‌ای گردآوری و به روش تحلیلی مورد بررسی قرار داده‌ایم تا به این پرسش‌ها پاسخ دهیم که هر دو رئیس‌جمهور در جهت تلاش برای جلب موافقت شنوندگان و اقناع آنان چگونه از زبان استفاده می‌کنند؟ شباهت‌ها و تفاوت‌های فن بیانی دو رئیس‌جمهور چگونه است؟ نتایج پژوهش حاکی از آن است هر دو رئیس‌جمهور از راهبردهای جفت متقابل، تکرار و لیست سه‌گانه، نقش‌های گوناگون ضمائر، نمود افعال و نکته‌گزینی بهره می‌برند. عمده‌ترین راهبردی که روحانی به‌کار می‌برد کاربرد ضمائر به طرق مختلف و رایج‌ترین راهبرد ترامپ به‌کارگیری تکرار است. استفاده و پرهیز از قیاس نیز دیگر جنبه افتراق در کلام سخنرانان یادشده است. به طور کلی پژوهش حاضر گویا و مبین این حقیقت است که از رهگذر بررسی ابزارهای فن بیان برد (2000) می‌توان به راهکارهای زبانی متفاوت سیاستمداران و مشخصاً بالاترین مقامات اجرایی جهت اقناع مخاطب، جذاب‌تر کردن سخنرانی و ارائه چهره‌ای مثبت‌تر و مردمی‌تر پی برد.

**واژه‌های کلیدی:** فن بیان، فن بیان سیاسی، دیدگاه نظری برد، کلام رؤسای جمهور ایران و آمریکا.

## ۱. مقدمه

زبان را می‌توان عنصری کلیدی در دستیابی به اهداف شخصی و عمومی در حوزه تعاملات روزانه دانست. اما بهره‌گیری از راهبردهای زبان‌شناسی مناسب برای افرادی که به‌صورت حرفه‌ای در سیاست هستند، حیاتی است. به‌دست آوردن حمایت توده مردم، مشروعیت‌بخشی به رویکردهای سیاسی یا موفقیت در بحث‌های عمومی و مذاکرات تاحد زیادی بستگی به نوع زبانی که یک سیاستمدار به‌کار می‌برد و اشراف او به هر حادثه سیاسی دارد. از آنجا که زبان سیاسی، زبانی پیچیده و مملو از راهبردهای گوناگون در جهت متقاعد کردن آرای عمومی است، راهبردهای زبان‌شناختی موجود در زبان سیاسی از مهم‌ترین ابزارها در جهت تحقق این هدف یعنی متقاعد کردن عموم مردم هستند. ازاین‌رو، توانایی بهره‌گیری صحیح از راهبردهای زبان‌شناسی در ارتباط با نیازهای خاص هر موقعیت ارتباطی، ارزشمندترین سرمایه هر سیاستمدار در دستیابی به اهداف شخصی و اجتماعی است. از جمله عمده‌ترین راهبردهای زبان‌شناسی که در زبان سیاسی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد بحث فن بیان<sup>۱</sup> است. فن بیان به معنای چیره‌زبانی و شیواسخنی است. لاخانی معتقد است فن بیان مطالعه متقاعدسازی است و استفاده از زبان به طریقی است که مردم را جذب کند و موجب تغییر تصمیمات آن‌ها، هم از جنبه استدلالی و هم اشکال بلاغی کلام شود. از نظر اصطلاحی تعاریف متعددی از اصطلاح فن بیان ارائه شده است (Lakhani, 2008). ارسطو نخستین صاحب‌نظری است که در کتاب مشهورش *خطابه* مفاهیم اولیه فن بیان را بیان کرده و در قالب رتوریک سنتی مطرح کرده است. رتوریک سنتی درواقع مجموعه قوانینی است که در دوران باستان پدید آمدند و ادیبان و سخنوران در آثار خود اعم از آثار مکتوب و غیرمکتوب از آن بهره گرفتند. باید توجه داشت که رتوریک سنتی به قوانین خطابه محدود نمی‌شود، بلکه قوانین سخنوری یا قوانین سخن بلیغ به شمار می‌آید (Porter, 1997; Kennedy, 1984). به‌نقل از احمدی (۱۳۹۷).

در دوران معاصر، نظریه‌ها و انگاره‌های متنوعی درمورد فن بیان معرفی و مطرح شده است. برد معتقد است فن بیان سیاسی، هنر متقاعدسازی است و راهبردهای فن بیان در زبان سیاست می‌توانند به شیوه‌های گوناگونی چه برای متقاعدسازی و چه برای حیل‌گری عمل

کنند. آنچه در همه تعاریف مشترک است، ویژگی خاص فن بیان یعنی تأثیرگذاری است (Beard, 2000). دلیل متقاعد شدن بسیاری از رأی‌دهندگان تنها به دلیل محتوای کمپین‌های انتخاباتی نیست، بلکه بیشتر به جهت فنونی است که باعث انتقال این محتوا می‌شوند (Tenorio, 2002). هرچند فن بیان ویژگی همگانی ارتباط و کلام سیاستمداران است، ولی بنابه ویژگی‌های فرهنگی و سیاسی هر کشوری می‌تواند دارای تفاوت‌هایی باشد. در حال حاضر، در سراسر کشورهای جهان بررسی فن بیان سیاسی برای کاندیداهای ریاست جمهوری و حتی منتخبانی که از میان این کاندیداها به مقام رئیس‌جمهوری کشور می‌رسند، حائز اهمیت ویژه است تا مشخص شود که هر فرد صرف‌نظر از ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی و فارغ از معیارهای تحصیلاتی، جناحی و گرایش‌های سیاسی خود چگونه قادر است موجبات اقناع اقشار مختلف جامعه را فراهم آورد و این میسر نمی‌شود مگر با بررسی و توجه ویژه به گفتار آنان که شامل سخنرانی‌هایی است که در بستر گفت‌وگوهای سیاسی، ساری و جاری است و اهمیت این مسئله، ما را برآن می‌دارد که با انتخاب دو نفر از بالاترین مقامات سیاسی ایران و آمریکا که جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند، به این مهم بپردازیم. گفتنی است نتایج این بررسی طبیعتاً می‌تواند نمادی از هریک از دو گفت‌وگوهای سیاسی دو کشور یادشده باشد. از این رو، با توجه به فاکتور تفاوت‌های فرهنگی، ملی و مذهبی دو کشور، داده‌ها را از سخنرانی‌های روسای جمهور وقت ایران و آمریکا جمع‌آوری و تحلیل می‌کنیم تا به سازوکارها، راهبردها و استراتژی‌های مورد استفاده در کلامشان دست یابیم و از این رهگذر بتوانیم ماهیت رتوریک سیاسی و فن بیان سیاسی آنان را به محک آزمون بگذاریم و از طریق مطالعه‌ای قیاسی به وجوه اشتراک و افتراق احتمالی بپردازیم.

لذا داده‌ها از میان سخنرانی‌های پیروز انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ ایران، آقای حسن روحانی و سخنرانی‌های پیروز انتخابات سال ۲۰۱۶ ایالات متحده آمریکا، آقای دونالد ترامپ یعنی درمجموع ۶ سخنرانی برای هر رئیس‌جمهور (۳ سخنرانی در طی کمپین انتخاباتی و ۳ سخنرانی پس از پیروزی، در حدود ۶ ساعت و ۳۰ دقیقه سخنرانی برای هریک) گردآوری شده است. این داده‌ها با کمک سایت‌های اینترنتی چون سایت رسمی ریاست‌جمهوری، آپارات، یوتوب<sup>۲</sup> و فکت‌بیس<sup>۳</sup> به شیوه کتابخانه‌ای گردآوری شده و راهبردهای زبان‌شناختی فن بیان در آن‌ها مشخص و تحلیل شده است. این سخنرانی‌ها

عبارت‌اند از سخنرانی انتخاباتی دکتر روحانی در تبریز، اهواز، سالن آزادی تهران، دفاع از وزرای پیشنهادی در مجلس، نشست هم‌اندیشی مدیران ارشد دولت تدبیر و امید و مراسم آغاز سال تحصیلی دانشگاه‌های کشور. همچنین سخنرانی آقای ترامپ در سفر انتخاباتی به شهرهای اورلاندو، لس‌آنجلس و اوکلاهاما و سخنرانی درمورد سیاست‌های امنیت ملی، درمورد اصلاحات مالیاتی با کارگران آمریکایی و در مراسم فارغ‌التحصیلی آکادمی نیروی دریایی. در واقع هدف اصلی این مطالعه، آشکار ساختن برخی از راهبردهای فن بیان به‌کار رفته در زبان سیاسی دو رئیس‌جمهور از منظر برد است. برد (Beard, 2000) درمورد ابزارهای گوناگون فن بیان که سیاستمداران از آن‌ها بهره می‌برند، بحث می‌کند و معیارهایی چون قیاس<sup>۲</sup>، جفت‌های متقابل<sup>۳</sup>، تکرار و لیست‌سه‌گانه<sup>۴</sup>، ضمائر<sup>۵</sup>، نمود فعل<sup>۶</sup> و نکته‌گزینی<sup>۷</sup> را معیارهای بررسی فن بیان در گفتار سیاسی می‌داند. دیدگاه او در گفتار سیاسی یکی از جامع‌ترین و تخصصی‌ترین دیدگاه‌ها در حوزه سیاست است که در پژوهش پیش‌رو از آن استفاده شده و مبنای تحلیل داده‌ها قرار گرفته است تا به این پرسش پاسخ دهیم که هر دو رئیس‌جمهور به‌منزله بهترین نمونه سران سیاسی در جهت تلاش برای جلب موافقت شنوندگان چگونه از زبان استفاده می‌کنند؟ شباهت‌ها و تفاوت‌های فن بیانی دو رئیس‌جمهور چگونه است؟ اینک در ادامه به معرفی آثار انجام‌شده قبلی در حوزه فن بیان می‌پردازیم.

## ۲. پیشینه تحقیق

در این قسمت از مقاله به معرفی پژوهش‌هایی می‌پردازیم که در راستای راهبردهای زبانی به‌کار رفته در گفتمان سیاسی به‌ویژه سخنرانی‌های مقامات و دولتمردان سیاسی انجام شده است:

### ۱-۲. پیشینه مطالعات خارجی

برملی (Bramley, 2001) ضمائر شخصی را در مصاحبه‌های سیاستمداران استرالیایی بررسی کرده و لوپز (Lopez, 2004) به بررسی فن بیان سیاسی جان کری پرداخته است. اوه‌هامر (Uvehammer, 2005) نتیجه گرفته که استفاده از جفت‌های متقابل راه موفقی برای کاندیداهای ریاست‌جمهوری آمریکا بوده است تا یکدیگر را به چالش بکشند.

استنباکن (Stenbakken, 2007) به بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های ابزارهای فن بیانی به کار رفته توسط بلر<sup>۱</sup> و بوش پرداخته است. پروکتور و سو (Proctor & Su, 2011) نشان می‌دهند که سیاستمداران آمریکایی از ضمائر شخصی برای برانگیختن احساسات ملی‌گرایانه و دستیابی به اهداف حرفه‌ای خود به گونه‌ای متفاوت استفاده می‌کنند. لهلالی (Lahlali, 2011) سخنرانی‌های سیاسی دو رهبر جهان عرب، حسنی مبارک و بن‌علی را بررسی کرده است. فورایوا (Forraiovā, 2011) با بررسی تکرار، به این نتیجه رسیده که اواما از تکرار جهت انسجام‌بخشی استفاده کرده است. کاراپتیانا (Karapetjana, 2011) انتخاب ضمیر در مصاحبه‌های سیاسی را تحلیل کرده است.

هاکانسون (Hakansson, 2012) نشان داده که اواما تلاش می‌کند تا اتحاد کنگره و ملت را بیشتر از طریق ضمیر ما خلق کند. دیودی به این نتیجه می‌رسد که تکرار یکی از رایج‌ترین ابزارهای زبان‌شناسی به کار رفته در سخنرانی‌های ماندلا بوده است (Dwivedi, 2015). ماکوتیس به کاربرد ضمائر در جلسات سازمان ملل متحد پرداخته است (Makutis, 2016). خدیر (Khadir, 2016) نشان می‌دهد که رؤسای‌جمهور مصر برای اهداف گوناگون استفاده از کلمات احساسی، دعوت به اتحاد و قول دادن از راهبرد تکرار استفاده می‌کنند. آلاویزده (Alavizde, 2016) سخنرانی‌های کلینتون<sup>۲</sup> و ترامپ<sup>۳</sup> را بررسی کرده است. تیرکو (Tyrrkō, 2016) معتقد است که آغاز پخش رادیویی سخنرانی‌های سیاسی موجب آغاز استایل متمرکز بر ضمیر ما در میان سخنرانی‌های سیاسی شده است. اکاواتی نشان داده که رئیس‌جمهور اندونزی با کاربرد ضمیر سعی در تأکید بر کارهای خود دارد (Ekawati, 2016). کورونگرونک و یوهاری با بررسی سخنرانی‌های ترامپ و کلینتون ضمائر من و ما را راهبردهایی برای بیان پیام‌های متقاعدکننده و بیان ایدئولوژی سیاسی می‌دانند (Kaewrungruang & Yaoharee, 2018).

## ۲-۲. پیشینه مطالعات داخلی

صفری (۱۳۹۵) نشان داده است که ابزارهای فن بیانی مختلفی چاشنی گفتمان سیاسی روحانی

شده است تا بر نظر عامه مردم اثرگذار باشد. اسدی و ساسانی (۱۳۹۶) غیریت‌سازی و تعیین هویت خود و دیگری در گفتمان سیاست خارجی محمدرضا پهلوی را مورد بررسی قرار داده‌اند و چهارسوقی و همکاران (۱۳۹۸) نیز به بررسی فن بیان پارلمانی پرداخته‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در بخش پژوهش‌های داخلی مطالعات انجام‌شده در زمینه فن بیان در بافت سیاسی بسیار محدود هستند. پژوهش حاضر سعی دارد جنبه‌های متنوع استفاده از فن بیان را مشخصاً از دیدگاه برد (2000) با نگاهی مقایسه‌ای در گفتمان سیاسی دو جامعه زبانی متفاوت با تفاوت‌های بارز فرهنگی، اجتماعی و ساختار سیاسی بررسی نماید. گفتنی است از آنجا که این دیدگاه تاکنون در گفتمان سیاسی ایران کار نشده و نخستین اثر در بررسی داده‌هاست، نتایج آن هم در تبیین بهینه گفتمان سیاسی ایران نقش بسزایی دارد و هم شباهت‌ها و تفاوت‌های فن بیانی موجود در گفتمان سیاسی دو کشور ایران و آمریکا را تبیین می‌کند و می‌تواند جنبه نوآوری پژوهشی را نیز تضمین سازد.

### ۳. فن بیان

کندی (Kennedy, 2007) معتقد است که هنگامی که احساسات و افکاری را با هدف تأثیرگذاری و متقاعدسازی به کار می‌بریم با فن بیان سروکار داریم. سیاستمداران یا دیگر افراد از ابزارهای فن بیان به منظور انتقال عقاید یا ایدئولوژی خود استفاده می‌کنند. مک‌گواگان (McGuigan, 2008) چهار نقش اصلی برای ابزارهای فن بیان قائل می‌شود: اقناع، اطلاع‌رسانی، بیان صریح و سرگرم کردن. اما برد (2000) در مورد ابزارهای گوناگون فن بیان که سیاستمداران استفاده می‌کنند بحث می‌کند و موارد متعددی را نام می‌برد. از آنجایی که مقاله حاضر در چارچوب دیدگاه برد است. در ذیل به معرفی و ارائه تعاریف راهبردهای مدنظر وی که در هشت مورد بیان شده می‌پردازیم.

#### ۳-۱. عمده‌ترین راهبردهای فن بیان از دیدگاه برد (2000)

##### ۳-۱-۱. قیاس

قیاس که در آن موقعیت‌های روزمره با حوادث تاریخی یا اسطوره‌ها مقایسه می‌شود، از ویژگی‌های رایج در گفتار سیاسی است. یعنی عقاید و مفاهیم برای روشن شدن با پدیده‌ای

مشهور مقایسه می‌شوند. برد معتقد است مفاهیم و عقاید معنای مناسب خود را زمانی می‌یابند که گوینده، موقعیت کنونی را با پدیده‌ای مشهور مقایسه کند (Beard, 2000).

### ۳-۱-۲. جفت‌های متقابل

ابزار فن بیان دیگری که از دوران یونان و رم باستان نیز وجود داشته است، جفت‌های متقابل است. جفت‌های متقابل شامل دو قسمت هستند که به‌نوعی در تقابل با هم قرار دارند، اما به طریق دیگری از تکرار برای تأثیر کلی بهره می‌برند (Beard, 2000).

### ۳-۱-۳. لیست سه‌گانه و تکرار

طبق نظر برد (Beard, 2000) یکی از رایج‌ترین ابزارهایی که تأیید از سوی دیگران را در پی دارد استفاده از لیست سه‌گانه است. این ابزار هم برای گوینده و هم برای شنونده جذاب است.

### ۳-۱-۴. ضمایر

ضمایر شخصی بخش بزرگی از گفتارهای سیاسی را تشکیل می‌دهند. استفاده از ضمایر می‌تواند به ما بگوید که تا چه اندازه مسئولیت یک عقیده بر عهده گوینده آن است. مثلاً ضمیر شخصی من در میان دیگر ضمایر به‌صورت شفاف حضور یک فرد در یک اقدام را نشان می‌دهد (Beard, 2000).

### ۳-۱-۵. نمود فعل

نسبت به اینکه گوینده تا چه میزانی می‌خواهد به عقیده‌های مختلف وابسته باشد ممکن است از جملاتی با نمود معلوم یا مجهول استفاده کند (Beard, 2000).

### ۳-۱-۶. نکته‌گزینی

قطعه‌ای کوچک از سخنرانی است که معمولاً به رسانه‌ها فرستاده می‌شود و بنابراین باید تا جایی که ممکن است قابلیت با سرعت گزارش شدن را داشته باشد. این قطعه به این دلیل انتخاب می‌شود که محتوای پاراگراف‌های طولانی را با کلمات مختصری جمع‌بندی کرده و مناسب برای سرخط اخبار است (Beard, 2000).

## ۴. تحلیل داده‌ها

در این قسمت، متن‌هایی از سخنرانی‌های مختلف روحانی، رئیس‌جمهور ایران و ترامپ

رئیس‌جمهور آمریکا را در قالب نمونه‌هایی تحلیل می‌کنیم و با توجه به محدودیت فضای نگارشی، مختصری از متن گفتار هریک را عیناً ذکر و سپس بر اساس سازوکارهای نظری دیدگاه برد بررسی می‌کنیم. برای این کار، ابتدا سخنرانی‌های روحانی و درپی آن ترامپ مطرح می‌شود و برای جلوگیری از تکرار اسم‌ها، به ترتیب از سخنران ۱ و سخنران ۲ نقل‌قول می‌کنیم و هربار راهبردی خاص را از نظر می‌گذرانیم:

سخنران ۱:

نمونه ۱: قبل از اینکه امام حسین قیام را آغاز کند اول با حاکم مدینه سخن گفت، حرف زد، استدلال کرد. حالا اگر بگوییم مذاکره بعضی‌ها بدشان می‌آید، نمی‌گوییم مذاکره، حرف زدند، مذاکره نکردند، با حاکم مدینه حرف زد، صحبت کرد، استدلال کرد. امام حسین فرمود: «من هیچ‌گاه آغازگر جنگ نخواهم بود».

نمونه ۲: چرا یک عده‌ای نادرست به مردم حرف می‌زنند؟ می‌گویند چرا اعتماد کردید به آمریکا باهاش قرارداد بستید؟ من خواهم می‌کنم این آیه قرآن را بخوانند این دوستان ما. قرآن به پیغمبر می‌گوید تو معاهدات فراوانی با کفار بستنی هر دفعه هم آن‌ها نقض کردند.

در نمونه ۱ روحانی بحث مذاکرات هسته‌ای انجام‌شده توسط دولت را با مذاکراتی که امام حسین بارها با مخالفانش انجام داده‌اند مقایسه می‌کند. از این رو، به‌طور واضح شاهد کاربرد راهبرد قیاس طبق دیدگاه برد هستیم. او از استراتژی قیاس استفاده می‌کند تا بدین ترتیب به کسانی که او و دولتش را در داخل، به مماشات با دشمنان متهم می‌کنند نشان دهد ائمه نیز از شیوه مذاکره برای صحبت با دشمنانشان و دستیابی به راهحل استفاده می‌کرده‌اند. در نمونه ۲ مجدداً از راهبرد قیاس استمداد می‌طلبید. وی مخالفانش را به آیه قرآن ارجاع می‌دهد که پیامبر نیز با دشمنانش علی‌رغم عهدشکنی مکرر آنان، بارها گفت‌وگو کرده است. بدین ترتیب روحانی با مقایسه یک رخداد کنونی با رویدادی تاریخی در گذشته بر درک مخاطب خود از این رخداد تأثیر می‌گذارد. همانطور که احمدی (۱۳۹۷) نقل می‌کند، به باور ارسطو اگر خطیب از قیاس به درستی استفاده کند و از مثال‌های زنده تاریخی و فرضی بهره بگیرد، خطابه وی نظم و ترتیب منطقی می‌یابد و قدرت تأثیرگذاری او افزایش پیدا می‌کند. ارسطو درواقع خطیب و مخاطب را در نظامی از باورهای پذیرفته‌شده قرار می‌دهد و انتظار دارد که آن‌ها از طریق قیاس خطابی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند؛ قیاسی که پیش‌فرض‌هایش برگرفته از باورهای رایج در فرهنگ

است. لذا طبق آنچه در مقدمه مقاله آورديم، بحث فرهنگ و تفاوت‌های فرهنگی و اسطوره‌ای و در اینجا مشخصاً مذهبی نمود پیدا می‌کند که زمینه‌ساز عملکردی متفاوت از سوی این دو رئیس‌جمهور شده است. چرا که روحانی با اذعان به فرهنگ، سنت و باورهای مذهبی مردم، این معیارها را نشانه رفته و با استعانت از آن‌ها در قالب راهبرد قیاس سعی در اقتناع حداکثری دارد. درحالی که ترامپ در پیکره زبانی مورد بررسی از راهبرد قیاس استفاده نکرده است. او هیچ استنادی به افراد معتبر و مشهور یا شخصیت‌های برجسته تاریخی نداشته است.

سخنران ۱:

**نمونه ۳: کسانی می‌توانند از آینده ایران حرف بزنند که گذشته آن‌ها شهادت دهد.**  
**نمونه ۴: دولت دوازدهم ورای اصول‌گرایی، اصلاح‌طلبی و اعتدال‌گرایی است، اما به اصول، اصلاح و اعتدال اهمیت خواهد داد.**

مطابق سازوکارهای نظری برد (2000) راهبرد جفت متقابل را در اینجا داریم. در نمونه ۳ واژه‌های آینده و گذشته در تقابل با هم قرار گرفته‌اند. روحانی در این عبارت عملکرد گذشته سران سیاسی را مورد تردید قرار می‌دهد و به‌طور موجز و درعین‌حال هوشمندانه آنان را زیر سؤال می‌برد. بدان معنی که گذشته سیاسی آن‌ها نه تنها درخشان نبوده بلکه به گونه‌ای است که دیگر حق ندارند از آینده صحبت کنند یا اظهارنظری داشته باشند. وی با این نوع قطب‌بندی، سعی در تأثیرگذاری و اقتناع بیشتر مخاطبان دارد. در نمونه ۴ رئیس‌جمهور تأکید می‌کند که دولتی ملی، فراتر از صرفاً خط‌مشی‌های سیاسی تشکیل خواهد داد. وی با در برابر هم قرار دادن دو بخش، پارادوکسی ایجاد می‌کند. بدین معنا که هرچند این دولت فراتر از طرز تفکرهای سیاسی گوناگون خواهد بود، به هریک از ویژگی‌های مورد تأکید این مشی‌های سیاسی نیز پای‌بند است. مطابق رویکرد برد، روحانی با به‌کارگیری این عبارات سعی دارد تا دوگانگی‌های موجود را برجسته کند و با این ترفند گفتگویی آن را برای شنوندگان خود معنامند سازد. بدین ترتیب مخاطب از رهگذر تداعی معانی، پیام را گرفته و موجب تأثیرپذیری و درنهایت اقتناع می‌شود.

سخنران ۲:

**نمونه ۵: اما برای به‌دست آوردن فرصت‌های آینده، ابتدا باید ناکامی‌های گذشته را درک کنیم.**

**نمونه ۶: ملتی که به تاریخ خود افتخار نکند، نمی‌تواند به آینده خود اطمینان داشته باشد.**

در نمونه‌های ۵ و ۶ ترامپ هم از جفت‌های متقابل بهره می‌برد. او نیز فرصت‌های آینده را در برابر ناکامی‌های گذشته قرار می‌دهد و جفت متقابل ایجاد می‌کند. وی بدین ترتیب با به‌کارگیری این بازی کلامی سعی بر تأکید بیشتر بر نظراتش و همچنین جلب بیشتر مخاطب نسبت به آن‌ها دارد. لذا در اینجا شاهد یکی دیگر از اشتراکات راهبردی این دو رئیس‌جمهور در سخنرانی‌هایشان هستیم.

سخنران ۱:

**نمونه ۷: باورمون باید بشود که کشور، اداره‌اش، مدیریتش به عهده ملت، حق ملت و از آن ملت است.**

در نمونه ۷ با به‌کارگیری راهبرد دیگر مدنظر برد مواجه هستیم. در این عبارت، ابتدا واژه کشور ذکر می‌شود و در پی آن بحث به اداره و مدیریتش می‌رسد. درواقع سه واژه را پی‌پی‌برشمرده و ذکر کرده که می‌توان آن را به‌عنوان لیست سه‌گانه مفروض داشت. در ادامه لیست سه‌گانه دوم را استفاده می‌کند و تکرار کلمه ملت به مخاطب خاطرنشان می‌کند که مسئله ملت برای گوینده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و او فردی است که به نقش‌آفرینی، حقوق و حاکمیت ملت احترام می‌گذارد.

**نمونه ۸: در این مدت ما دست به دست هم دادیم تا تحریم را از سر ایران برداریم. ما همه دست به دست هم دادیم تا حصر ایران را بشکنیم. ما دست به دست هم دادیم از حقوق ملت ایران به خوبی دفاع کردیم.**

در نمونه فوق، تکرار عبارت «ما همه دست به دست هم دادیم» را مشاهده می‌کنیم. با توجه به انگاره برد، تکرار هم برای سخنران و هم برای شنونده جذاب است. روحانی از این راهبرد فن بیان سیاسی استفاده می‌کند بدان جهت که می‌داند تکرار پدیده‌ای است که فی‌نفسه در جان مخاطبان نفوذ می‌کند و با ایجاد ریتم و آهنگ، جان و ذهن شنوندگان را نشانه می‌رود و سبب می‌شود معنا بهتر پردازش و تثبیت شود. در حقیقت، این راهبرد ناخودآگاه و ضمیر خفته را بیدار و شعله‌ور می‌کند، باعث تهییج احساسات می‌شود و سرانجام مطابق آنچه برد می‌گوید موجب اقناع می‌شود.

سخنران ۲:

نمونه ۹: هیچ مأموریتی وجود ندارد که خلبانان ما نتوانند از عهده آن بر بیایند. هیچ تپه‌ای وجود ندارد که تفنگداران دریایی ما نتوانند آن را بگیرند و هیچ دژی وجود ندارد که نیروهای مخصوص ما نتوانند آن را فتح کنند.

نمونه ۱۰: در آمریکا مردم حکومت می‌کنند، مردم اداره می‌کنند و مردم حاکمیت دارند. در نمونه‌های ۹ و ۱۰ ترامپ نیز از لیست سه‌گانه استفاده می‌کند. این نمونه‌ها بخشی از سخنرانی ترامپ در مراسم فارغ‌التحصیلی آکادمی نیروی دریایی ایالات متحده آمریکا است. وی با تکرار پی‌درپی کلمات «هیچ» و «وجود ندارد»، نیروهای مختلف نظامی را نیرویی می‌داند که چه در زمین، چه هوا و چه دریا هیچ قدرتی یارای مبارزه با آن‌ها را ندارد و این‌گونه به تمجید از آن‌ها می‌پردازد. در نمونه ۱۰، لیست سه‌گانه به کار رفته، تمرکز بر ارزش‌هایی دارد که ترامپ ابراز می‌کند آن‌ها هدف بنیانگذاران ایالات متحده آمریکا و اساس شکل‌گیری این کشور بوده‌اند؛ یعنی حاکمیت مردم. لذا بهره‌گیری این راهبرد، از جنبه‌های مشترک سخنرانی روحانی و ترامپ است.

سخنران ۱:

نمونه ۱۱: من یک وقتی دیدم یک دستگاه نظارتی نوشته برای یک وزارتخانه نوع هواپیمایی که می‌خواهی بخری، این مدل بهتر است از اون مدل. من رویش نوشتم به تو چه ربطی دارد؟ اصلاً تو چه کار دای؟

نمونه ۱۲: من همه تلاش‌م را به کار گرفتم با تمام آنانی که لازم می‌دیدم مشورت کردم، حرف بسیاری را به جان خریدم و گوش کردم.

در نمونه ۱۱ ضمیر من قدرت، سلطه و هژمونی رئیس‌جمهور را به ذهن متبادر می‌کند و حالتی هژمونیک دارد. ضمیر من واژه کانونی و محور اصلی پیام اوست. چراکه عنوان می‌کند در برابر یک دستگاه نظارتی که به ناحق در موردی که به آن مربوط نیست، دخالت کرده، ایستادگی و برخورد کرده است. او تلویحاً به مخاطب القا می‌کند که به‌منزله اصلی‌ترین قدرت اجرایی کشور در دفاع از منافع مردم هیچ شکی به خود راه نمی‌دهد و در برابر هر دستگاهی هرچند قدرتمند، خواهد ایستاد. این ضمیر بر قطعیت سخن او تأکید می‌کند و اثر نافذ وی را نشان می‌دهد. بدین شیوه او موفق می‌شود به‌منزله فردی مسئول، هم نظر مثبت مخاطبان

مستقیم خود (در اینجا مدیران ارشد دولت) را جلب کند و هم نظر مثبت مخاطبان غیرمستقیم این سخنرانی، یعنی مردم را به دست آورد. وی همچنین با این رویکرد به مدیران خود در لفافه دستور می‌دهد که در دفاع از منافع مردم، منش مشابهی را داشته باشند. از این رو، موفق می‌شود تصویری مثبت و موجه از خود را در اذهان مردم ترسیم کند. در نمونه ۱۲ ضمیر من نشان‌دهنده تعهد روحانی درمورد این است که از تمام توان و تلاش خود در انتخاب بهترین‌ها استفاده کرده است. او به مخاطب نشان می‌دهد که به منزله فردی مسئولیت‌پذیر، سعی کرده وظیفه‌ای را که برعهده‌اش نهاده شده به نحو احسن انجام دهد و در این راه از هیچ کوششی دریغ نکرده است.

سخنران ۲:

نمونه ۱۳: من صد در صد همراه با کهنه‌سربازانم هستم.

نمونه ۱۴: در طول ۱۱ ماه گذشته من ده‌ها هزار مایل برای بازدید از ۱۳ کشور سفر کردم. من با بیش از ۱۰۰ تن از رهبران جهان ملاقات کردم. من پیام آمریکا را به عربستان سعودی، ورتشو، مجمع عمومی سازمان ملل و شبه‌جزیره کره رساندم.

نمونه ۱۵: رؤیای آمریکایی مرده است، ولی من آن را بزرگ‌تر، بهتر و قوی‌تر از قبل خواهم کرد.

در نمونه ۱۳ ترامپ از ضمیر من برای نشان دادن علاقه و تعهدش به کهنه‌سربازان استفاده می‌کند. از آنجا که کهنه‌سربازان به منزله قهرمانان جنگ در جامعه آمریکا مورد احترام هستند، چنین کاربردی موجب کسب تشویق و احترام از جانب جامعه آمریکایی نسبت به او می‌شود. در نمونه ۱۴ نیز با کاربرد ضمیر من و تکرار آن سعی در القای تصویری مسئول، متعهد و سخت‌کوش از خود را در ذهن مخاطبش دارد. ویژگی‌هایی که موجب توصیف او به شیوه‌ای مثبت می‌شود. در نمونه ۱۵، من نشان‌دهنده قدرت و اراده رئیس‌جمهور در راه تحقق رؤیای آمریکایی است. درواقع ترامپ با کاربرد این ضمیر به خود نقش منجی‌ای را می‌دهد که رویای مرده را بهتر، بزرگ‌تر و قوی‌تر از پیش خواهد ساخت.

گاهی هر دو رئیس‌جمهور از نام خانوادگی خود به جای کاربرد ضمیر من استفاده می‌کنند:

سخنران ۱:

نمونه ۱۶: روحانی البته اهل شعار نبود، روحانی مرتب به دنیا فحاشی نمی‌کرد، اما

روحانی در مقام عمل قدرت دفاعی ایران و سلاح‌های راهبردی ایران را در این سه سال و نیم به بیش از آنچه در ده سال قبل بود، رساند.

سخنران ۲:

نمونه ۱۷: در دولت ترامپ آمریکا در حال به دست آوردن ثروت است.

سخنران ۸:

نمونه ۱۸: ما اتحاد جهانی را علیه ایران شکاندیم. ما در صحنه دیپلماسی جهان موفق شدیم، پیروز شدیم. ما پرونده‌ها را بستیم و ختم کردیم. ما قطعنامه‌های سازمان ملل که سال‌ها بود علیه ما تصویب شده بود، لغو کردیم.

نمونه ۱۹: چقدر ما سین‌جیم می‌کنیم، سؤال می‌کنیم، گزینش می‌کنیم من بلد نیستم این چیزها رو.

در نمونه ۱۸ رئیس‌جمهور با کاربرد ضمیر ما، اقداماتی که در زمینه هسته‌ای انجام داده است را برمی‌شمرد. وی با کاربرد این ضمیر اعضای تیم وزارت امور خارجه‌اش را که در این دستاوردها نقش اساسی داشتند دخیل کرده است. در این جملات، ضمیر ما متوجه او و دولت اوست. اما در سایر موارد مقصودش از کاربرد این ضمیر، همدلی، همپایگی و همراهی با مردم است. در نمونه ۱۹ برخلاف دو نمونه دیگر، ما به دیگران باز می‌گردد. کسانی که به‌طور مداوم برای هر استخدام اداری، دست به گزینش، سؤال و سین‌جیم می‌زنند. رئیس‌جمهور ترجیح می‌دهد به جای آنکه مستقیماً منسوبان به این طرز تفکر را مورد خطاب قرار دهد، با کاربرد ضمیر ما از شدت اتهام این گروه بکاهد. لذا ضمیر ما در اینجا در معنای اشخاصی مدنظر به کار رفته است.

سخنران ۲:

نمونه ۲۰: ما ارتش خود را خواهیم ساخت و ما آن را آنقدر قدرتمند و قوی خواهیم کرد که هیچ‌کس نتواند با ما روبه‌رو شود. ما از کهنه‌سربازانمان حمایت خواهیم کرد و ما به برنامه درمانی او با ما پایان خواهیم داد و ما آن را با چیزی خیلی بهتر جایگزین خواهیم کرد.

نمونه ۲۱: ما ایالات متحده آمریکا را از توافق‌نامه‌هایی مثل ترنس‌پسیفیک و موافقت‌نامه ناعادلانه تغییرات اقلیمی پاریس خارج خواهیم کرد.

نمونه ۲۲: رهبران ما از اصول آمریکایی فاصله گرفتند.

ما بر حسب جهان بینی و دیدگاه فکری خود هر پدیده و مقوله ای را طبقه بندی و ارزش گذاری می کنیم. بعضی را در گروه خودی جای می دهیم و بعضی را در گروه غیرخودی طبقه بندی می کنیم. در اینجا ترامپ نیز این راهبرد فن بیان سیاسی را به کار برده و برای قرار گرفتن در جمع مردم به نحوی که خود عضوی از گروه مردم است، در جهت ایجاد همدلی و تنش زدایی از این ضمیر استفاده می کند. او در نمونه های ۲۰ و ۲۱، سیاست ها و تصمیماتی را که در زمینه های مختلف گرفته در قالب ضمیر ما ارائه داده است و با کاربرد این ضمیر دیگران را در گفته هایش و در مباحث بالقوه دخیل کرده است، دیگرانی که وارد مبحثی برای تقسیم مسئولیت می شوند. در نمونه ۲۲ منظور او از ضمیر ما، ملت آمریکاست که خودش نیز به منزله عضوی از این ملت سخن می گوید.

سخنران ۱:

**نمونه ۲۳: شما رفتید در مذاکرات نشستید و بیانیه خواندید و سخنرانی فرمودید و تحریم جدید گرفتید و برگشتید.**

براساس انگاره برد، مشاهده می کنیم که در نمونه ۲۳ ضمیر شما، نه برای مخاطب مستقیم سخنرانی، بلکه برای مخالفان برجام مورد استفاده قرار گرفته است. روحانی معتقد است آن ها همان هایی هستند که خود قبلاً مسئولیت هایی در مذاکرات هسته ای داشته اند و به جای مذاکره، به خواندن بیانیه و سخنرانی اکتفا کرده و موجب وضع تحریم های جدید علیه کشور شده اند. بدین ترتیب روحانی در این نمونه، دوگانه شما و ما را شکل می دهد. شمایی که فقط حرف می زنید و در مقام عمل هیچ کاری از پیش نمی برید، در تقابل با مایی که مذاکره می کنیم، به نتیجه می رسیم و تحریم ها را رفع می کنیم، قرار می گیرد.

سخنران ۲:

برخلاف روحانی ترامپ از ضمیر شما در نقش بدیهی آن، یعنی اشاره به مخاطب مستقیم استفاده می کند همانند نمونه زیر:

**نمونه ۲۴: شما هر کجا که بروید، هر کجا که خدمت کنید، هر کجا که وظیفتان شما را ببرد، شما تنها یک کلمه در ذهن دارید و آن پیروزی است.**

سخنران ۱:

**نمونه ۲۵: آن ها شعار انقلابی گری می دهند. اما در سال آخر شش میلیون تن گندم وارد**

کردند برای نان مردم. ما در سال گذشته سه میلیون تن گندم اضافه داشتیم برای صادرات. ضمیر آن‌ها در نمونه ۲۵ مخالفانی را هدف قرار می‌دهد که روحانی را انقلابی نمی‌دانند. روحانی در قسمت‌های دیگر این سخنرانی عنوان می‌کند که وی انقلابی امروز نیست و صبغه انقلابی بودن او به دهه ۱۳۴۰ باز می‌گردد. او تصریح می‌کند که مفهوم انقلابی بودن، شعار دادن نیست، بلکه تلاش برای پیشرفت و خودکفایی کشور در بخش‌های مختلف است. بدین ترتیب او به مردم یادآوری می‌کند، آن‌هایی که تنها اهل شعارند، در زمان تصدی‌گری‌شان، به توسعه بخش کشاورزی و تولید در داخل کشور توجه نکرده‌اند و با انتخاب ساده‌ترین راه یعنی واردات، برای تأمین نیاز نان مردم ۶ میلیون تن گندم از خارج از کشور وارد کرده‌اند. در برابر آن‌ها، مایی قرار داریم که شعار نمی‌دهیم و موفق شده‌ایم علاوه بر رفع نیاز داخلی، سه میلیون تن گندم اضافه برای صادرات تولید کنیم.

سخنران ۲:

نمونه ۲۶: آن‌ها از تهدید هسته‌ای کره شمالی غافل شدند و معامله‌ای فاجعه‌آمیز، ضعیف و غیرقابل درک با ایران انجام دادند.

ترامپ در نمونه ۲۶ از ضمیر آن‌ها برای اشاره به دولت پیشین یعنی دولت اوباما استفاده می‌کند. او به این ترتیب همچون روحانی در مثال ۲۵ برای انتقاد از سیاست‌های پیشین این ضمیر را به‌کار می‌برد و دوگانه ما و آن‌ها را ایجاد می‌کند، یعنی آن‌هایی که در سیاست خارجی ناموفق بوده‌اند با مایی که این رویه را تغییر خواهیم داد.

سخنران ۱:

نمونه ۲۷: ممکن است بر ما هم فشار وارد شود. اولاً چرا عده‌ای خوشحال می‌شوند؟ بعضی‌ها از اینکه کشور دچار مشکل شود خوشحال می‌شوند.

نمونه ۲۸: چقدر راحت این جایگاه، این حیثیت شکسته می‌شود، توسط برخی از قلم‌ها، توسط برخی از زبان‌ها.

در نمونه ۲۷ روحانی با کاربرد ضمائر مبهم «عده‌ای» و «بعضی‌ها» به‌صورت غیرمستقیم به افرادی در داخل کشور اشاره می‌کند که از انتخاب ترامپ در آمریکا و مشکلاتی که برای کشور پیش خواهد آمد، ابراز خرسندی می‌کنند. در نمونه ۲۸ روحانی با کاربرد «برخی» آن را به‌منزله عامل فعل شکستن به‌کار می‌برد. این جمله هرچند از نظر ساختار معلوم است، اما در

اصل دربردارنده بار اطلاعاتی مجهول است. او ساختاری به کار برده که در ظاهر معلوم اما در عین حال بر مرجعی نامعلوم (برخی) تأکید دارد که در وقوع فعل نقش عامل گرفته است. عبارت برخی قلم‌ها نشان دهنده انجام این عمل توسط برخی مطبوعات است و برخی زبان‌ها که اشاره به برخی از سخنرانی‌ها دارد، از اشاره مستقیم به این افراد امتناع کرده و به اشاره غیرمستقیم بسنده می‌کند.

سخنران ۱:

**نمونه ۲۹:** می‌ریم تو انتخابات شرکت می‌کنیم، همه ما، خوب همه باید تشویق شوند، همه باید جایزه بگیرند به خاطر مشارکت، یک جناح جایزه می‌گیرد، یک جناح تنبیه می‌شود..... اگر یکی هم خیلی تأثیرگذار باشد مثلاً برای تشویق جامعه تکرار کند که بیایند پای صندوق، خوب آن‌ها نباید تشویق بشوند، یک عده همیشه باید تشویق شوند، یک عده باید تنبیه شوند، خوب تنبیه و تشویق برای همین است که یک جناح همیشه تنبیه شود و یک جناح همیشه تشویق بشود.

رئیس‌جمهور در نمونه فوق برای اجتناب از ذکر نام کسانی که تشویق و تنبیه انجام می‌دهند از دیگر راهبرد فن بیان موردنظر برد یعنی نمود فعلی مجهول استفاده می‌کند. روحانی با حذف عامدانه عامل، درواقع به پنهان‌سازی روی آورده است. در این قطعه، جمله‌ها از حالت کنشی به حالت سکون تغییر یافته‌اند و رخدادها صرفاً به صورت حالت درآمده‌اند. او در این ساختار، تحرک و پویایی را به ایستایی و سکون مبدل کرده است تا سببیت در پرده ابهام بیشتری پیچیده شود. او با به حاشیه راندن و کم‌رنگ کردن عامل‌ها و درحقیقت تخلیه از عاملیت، از عده‌ای سلب مسئولیت می‌کند و در جهت احتیاط و محافظه‌کاری، این نمود فعلی را برمی‌گزیند و از ایجاد حساسیت بیشتر می‌کاهد.

سخنران ۲:

**نمونه ۳۰:** کهنه‌سربازان بهترین مردم ما هستند و با ایشان به صورت وحشتناکی رفتار شده است.... همین حالا، شما می‌دانید ما مهاجران غیرقانونی داریم که با آن‌ها خیلی بهتر از کهنه‌سربازان ما رفتار می‌شود.

تراپ نیز در اینجا با به کارگیری نمود مجهول از ذکر نام افرادی خاص اجتناب می‌کند. کاربرد نمود فعل، وجه شباهت دیگری است که در سخنان این دو رئیس‌جمهور وجود دارد

ترامپ دولت‌های پیش از خود را نسبت به بی‌توجهی به کهنه سربازان آمریکا و همچنین توجه افراطی به مهاجران غیرقانونی مورد انتقاد قرار می‌دهد. وی مشخصاً از نمود فعلی «رفتار شده است» استفاده می‌کند تا مقصودش را بیان کند و درعین حال به‌طور مستقیم نام فلان شخص یا فلان دولت را نشانه نرود. این راهبرد دستوری در فن بیان سیاسی عمدتاً در جهت محافظه‌کاری و تنش‌زدایی به‌کار می‌رود و هدف ترامپ آن است که تأثیر کنش‌های سیاسی نامطلوب و خط مشی‌های سیاسی دولت اوباما را درمورد کهنه‌سربازها نسبتاً کم‌رنگ‌تر و در لفافه به آن‌ها اشاره کند.

سخنران ۱:

#### نمونه ۳۱: مدیران دولتی ما روزه سکوت گرفته‌اند، اگر کسی می‌ترسد کنار برود.

در این سخنرانی که رئیس‌جمهور در جمع مدیران دولت خود صحبت می‌کند، جمله‌ای ایراد می‌کند که از دیدگاه برد قابلیت نکته‌گزینی را دارد. کاربرد زیرکانه این اصطلاح خاص که مطابق با باورهای مذهبی مردم ایران است، در این بافت زبانی موجب تأکید معنا و انتقال بهتر پیام گوینده شده است. این عبارت و دیگر عبارات نغز و آشنا قادرند کلام گوینده را زینت دهند و آراسته کنند. آن‌ها علاوه بر زیبایی سخن، سبب همراهی شنوندگان می‌شوند و توجه مخاطبان را به گوینده معطوف می‌دارند. بدین ترتیب موجب تأثیرپذیری و جذب مخاطب می‌شوند. لذا همین امر موجب شده که در مطبوعات و خبرگزاری‌ها این جمله پررنگ شود. یعنی وضعیتی که رئیس‌جمهور به مدیران خود نسبت داده است و درمورد اینکه در دفاع از عملکرد دولت در برابر مخالفان از ترس سکوت کرده‌اند، به آن‌ها نهیب زده است.

سخنران ۲:

#### نمونه ۳۲: آمریکا بازگشت و آمریکا با قدرت بازگشت.

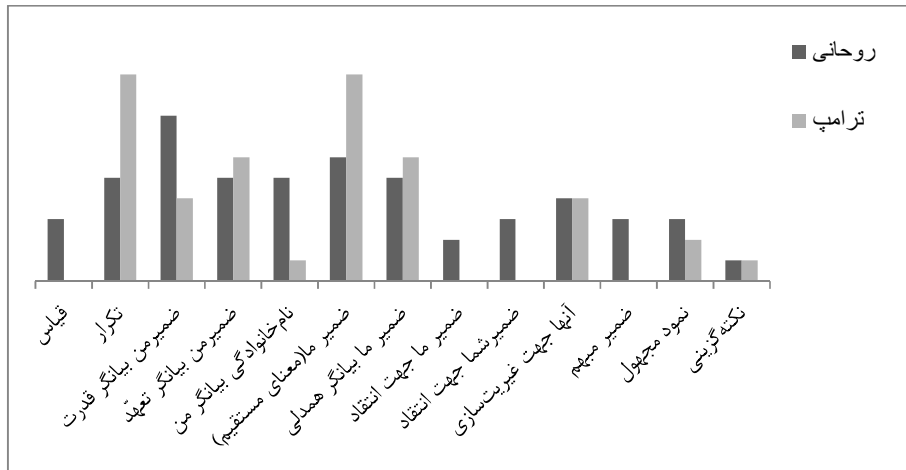
این عبارت ازجمله عباراتی است که قابلیت تبدیل شدن به تیتراژ یک خبرگزاری‌ها و مطبوعات را داشته است، زیرا با این عبارت کوتاه ترامپ به مخاطبانش این حس را القا کرده که بر اثر سیاست‌های اشتباه پیشین، آمریکا همچون ورزشکاری بوده که مدت‌ها از دور رقابت‌ها دور بوده است و حال بار دیگر با اقدامات ترامپ با قدرت وارد میدان رقابت شده است. جدول ۱ ویژگی‌های سخنرانی هر دو را نشان می‌دهد:

جدول ۱: شباهت‌ها و تفاوت‌ها در استفاده از انواع راهبردها از دید گاه برد (2000)

Table1. Similarities and Differences in the use of different Strategies from Beard (2000)'s Perspective

| دونالد ترامپ                                                              | حسن روحانی                                                                           | راهبردهای فن بیان سیاسی |
|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| —                                                                         | قیاس با امام حسین (مذاکره با حاکم مدینه)                                             | قیاس                    |
|                                                                           | قیاس با قرآن ( بیان بدعهدی کفار در معاملات)                                          |                         |
| متقابل‌سازی واژه‌ها و ایجاد قطب‌بندی با هدف برجسته‌سازی معنا              | متقابل‌سازی واژه‌ها و ایجاد قطب‌بندی با هدف برجسته‌سازی معنا                         | جفت‌های متقابل          |
| ایجاد ریتم، برانگیختن احساسات، انجام تأکید و تثبیت معنا                   | ایجاد ریتم، برانگیختن احساسات، انجام تأکید و تثبیت معنا                              | تکرار و لیست سه گانه    |
| قدرت، اهمیت                                                               | قدرت، سلطه و هژمونی                                                                  |                         |
| علاقه، مسئولیت‌پذیری و تعهد                                               | مسئولیت‌پذیری و تعهد                                                                 | ضمیر من                 |
| نام‌خانوادگی به جای ضمیر جهت تأکید                                        | نام‌خانوادگی به جای ضمیر جهت تأکید                                                   |                         |
| در معنای مستقیم ما، متشکل از ترامپ+ کابینه (در برابر دولت او باما)        | در معنای مستقیم ما، متشکل از روحانی+ کابینه، اشاره به دولت خود (در برابر دولت پیشین) | ضمیر ما                 |
| در معنای ما، متشکل از ترامپ+ دیگران برای تقسیم مسئولیت با هدف محافظه‌کاری | در معنای دیگران مورد نقد او (مخالفان) جهت کاهش شدت اتهامات با هدف محافظه‌کاری        |                         |
| در معنای ما، متشکل از ترامپ+ ملت آمریکا با هدف همدلی، همراهی و            | در معنای ما، متشکل از روحانی+ مخاطبان با هدف همدلی، همراهی و                         |                         |

| راهبردهای فن بیان<br>سیاسی     | حسن روحانی                                                                                  | دونالد ترامپ                                                              |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
|                                | هم‌پایگی                                                                                    | همپایگی                                                                   |
| ضمیر شما                       | در معنای مخالفان، برای انتقاد از مخالفانِ برجام در برابر روحانی (غیریت‌سازی، دوگانه‌ما-شما) | اشاره به مخاطب مستقیم (شنوندگان سخنرانی)                                  |
| ضمیر آن‌ها (دوگانه‌ما و آن‌ها) | اشاره به مخالفان (غیریت‌سازی، دوگانه‌ما-آن‌ها)                                              | در معنای رقیب، اشاره به دولت اوباما (غیریت‌سازی، دوگانه‌ما-آن‌ها)         |
| ضمایر<br>مبهم                  | اشاره به مخالفان (دلوپسان) با هدف محافظه‌کاری                                               | —                                                                         |
| برخی                           | اشاره به قشری خاص، مطبوعات جناح مخالف با هدف محافظه‌کاری                                    |                                                                           |
| نمود فعل                       | اشاره غیرمستقیم به جناح و حزب سیاسی مخالف و برخی مسئولان با هدف محافظه‌کاری                 | اشاره غیرمستقیم به دولت‌های پیشین و مشخصاً دولت اوباما با هدف محافظه‌کاری |
| نکته‌گزینی                     | اشاره به وضعیت اعضای کابینه برای هشدار با هدف بیدارسازی و ترغیب                             | اشاره به پیروزی و موفقیت کشور با هدف انتقاد از سیاست‌های دولت پیشین       |



نمودار ۱: مقایسه میزان کاربرد راهبردها در سخنرانی رؤسای جمهور ایران و آمریکا

Figure 1: Comparison of the application of strategies in the speeches of the Presidents of Iran and the United States

## ۵. نتیجه

زبان سیاسی زبان پیچیده‌ای است. سیاستمداران در برخورد با مخاطبان همواره سعی می‌کنند متقاعدکننده، آگاهی‌دهنده و سرگرم‌کننده باشند. برای نیل به این اهداف، آن‌ها به‌صورت آگاهانه از ابزارهای فن بیان بهره می‌برند. در پژوهش حاضر، به بررسی ابزارهای فن بیان به‌کار گرفته شده در گفتمان سیاسی پرداختیم و برای بررسی این داده‌ها و محک ابزارهای فن بیان از برخی از مهم‌ترین راهبردهای فن بیان سیاسی برد (2000) استفاده کردیم. درمورد راهبرد قیاس شاهد بودیم که روحانی برخلاف ترامپ از این ابزار بهره می‌برد و قیاس‌های به‌کار رفته غالباً از طریق استناد به وقایع مذهبی همچون قیام عاشورا است. گفتنی است ابزار فن بیانی جفت متقابل را هر دو رئیس‌جمهور به‌طور مشابه به‌کار برده و سبب تأکید و افزایش توجه به کلام شده‌اند. دیگر راهبرد مورد بررسی یعنی تکرار را ترامپ بیشتر به‌کار برده تا آنجا که می‌توان این راهبرد را عمده‌ترین راهبرد مورد استفاده وی دانست. شایان توجه است که با کاربرد این ابزار فن بیانی و لیست سه‌گانه، هر دو

رئیس‌جمهور سعی کرده‌اند که انسجام سخنرانی‌شان را حفظ کنند، بر نکته‌های کلیدی مدنظر خود بدون ایجاد خستگی در مخاطب تأکید کنند و احساسات آنان را برانگیزند. هر دو رئیس‌جمهور به‌شکلی متنوع از نقش‌های گوناگون ضمایر بهره برده‌اند. آن‌ها از ضمیر من برای مقاصد مختلف استفاده می‌کنند و هر دو نام خانوادگی خود را به جای ضمیر من به‌کار می‌برند. هر دو از ضمیر ما برای صحبت درمورد اقداماتی که در دولتشان انجام گرفته است استفاده می‌کنند و گاهی توسط این ضمیر خود را به‌منزله عضو از ملت معرفی می‌کنند. روحانی در برخی موارد ضمیر ما را برای اشاره به دیگران و انتقاد از عملکردشان به‌کار می‌برد. کاربردی که در سخنرانی‌های ترامپ دیده نمی‌شود. هر دو از ضمیر آن‌ها برای ایجاد دوگانه ما - آن‌ها بهره می‌برند و بدین ترتیب مخالفانشان و اغلب دولت‌های پیش از خود را موردانتقاد قرار می‌دهند. روحانی از ضمایر مبهم برای نامیدن مخالفانش استفاده می‌کند. ابزاری که ترامپ آن را در سخنرانی‌هایش به‌کار نمی‌برد. هر دو رئیس‌جمهور از نمود فعل به شیوه‌ای مجهول در سخنرانی‌هایشان استفاده می‌کنند. ابزاری که بعضاً سیاستمداران برای کاهش مسئولیت‌هایشان از آن کمک می‌گیرند و در پایان، درمورد نکته‌گزینی، شاهد هستیم که هر دو آگاهانه یا ناآگاهانه از عباراتی نغز استفاده می‌کنند که قابلیت تبدیل شدن به تیترو روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها را دارا هستند.

در کل می‌توان گفت هر دو رئیس‌جمهور سعی کرده‌اند برای اقناع مخاطبان، حمله به مخالفان، تأکید بر اهداف و عقاید، ارائه ادله برای تصمیم‌گیری‌ها، ارائه چهره‌ای مسئول و متعهد از خود، ایجاد حس اتحاد و برانگیختن احساسات مخاطب از ابزارهای فن بیانی بهره ببرند. علی‌رغم آنکه این پژوهش‌گفتمان سیاسی را در دو کشور متفاوت با پیشینه‌های متفاوت فرهنگی، اجتماعی و زبانی مورد بررسی قرار می‌دهد، ولی یافته‌ها حاکی از آن است که هر دو رئیس‌جمهور از ابزارهای فن بیانی برد بهره می‌برند و اساساً شباهت در استراتژی‌هایی که در کلامشان مشهود است، بیش از تفاوت‌هاست. این وجوه افتراق اندک، طبیعتاً به‌دلیل تفاوت‌های فرهنگی، ملی و مذهبی دو کشور است. اما وجوه اشتراک فراوان گویای آن است که زبان سیاست فارغ از هر زبان و فرهنگ خاص، ابزار مشترکی میان همه سیاستمداران است و این می‌تواند مهر تأییدی بر وجود استراتژی‌های جهانی و کارایی راهبردهای فن بیان سیاسی برد (2000) باشد. بنابراین از طریق بررسی ابزارهای فن بیان

برد به راحتی می‌توان به بازنمایی و رمزگشایی اهداف، افکار، عقاید و دیدگاه‌ها پرداخت و به تبع آن به راهکارهای سیاسی و شیوه اجرایی سیاستمداران برای مقابله با چالش‌های سیاسی دست یازید. به همین سبب، می‌توان بررسی دیگر گفتمان‌های سیاسی را مطابق سازوکارهای آن انجام داد و کلام هریک از سیاستمداران را به‌طور خاص سنجید. همچنین پژوهش حاضر گویا و مبین این حقیقت است که انتخاب واژگان، عبارات و ساختارهای زبانی خاص در سیاست و بازنمایی ایدئولوژی سیاستمداران، نقش بسزایی دارد. این که فرد در یک بافت خاص از چه واژه‌ای استفاده می‌کند می‌تواند نشانگر نوع نگاه او به مسائل جهان پیرامونش باشد. یادگیری و به‌کارگیری راهبردهای فن بیان برد (2000)، از یکسو می‌تواند برای مردم عادی جهت فهم بهتر زیروبم‌های زبان پیچیده سیاسی مفید واقع شود و از دیگرسو برای مقامات سیاسی مفید واقع شود تا با کاربرد مناسب این راهبردها، مخاطبانشان را در مورد راهکارهایی که ارائه می‌دهند، اقناع کرده و سخنرانی‌هایشان را برای شنوندگانشان جذاب‌تر کنند و از خود چهره‌ای هرچه مثبت‌تر و مردمی‌تر در اذهان آنان ترسیم سازند.

## ۶. پی‌نوشت‌ها

1. Rhetoric
2. YouTube
3. Factbase
4. Analogy
5. Contrastive Pairs
6. Repetition & Three-part Lists
7. Pronouns
8. Voice
9. Sound-bites
10. T. Blair
11. H. Clinton
12. D. Trump

## ۷. منابع

- احمدی، م. (۱۳۹۷). تحولات نظریهٔ رتوریک سنتی از یونان تا روم: تفاوت‌ها و شباهت‌های نظریهٔ رتوریک ارسطو و نظریهٔ معلمان خطابه در روم. *علم زبان*، ۵ (۷)، ۱۳۵-۱۶۷.
- اسدی، ه. و ساسانی، ف. (۱۳۹۶). غیریت‌سازی در گفتمان سیاست خارجی محمدرضا پهلوی. *زبان‌پژوهی*، ۱۰ (۲۲)، ۷-۲۴.
- چهارسوقی‌امین، ت.، سلطانی، ع. ا. و حجازی، م. ج. (۱۳۹۸). رتوریک سیاسی و الگویابی پارلمانی در نطق‌های عمومی فراکسیون امید و ولایت. *جستارهای زبانی*، ۱۰ (۳)، ۲۱۳-۲۳۹.
- صفری، ف. (۱۳۹۵). *واکاوی کارکردهای استدلال بلاغی روحانی در مبارزات انتخاباتی ریاست‌جمهوری و پیروزی کلید تدبیر و امید او: گفتمان ترغیب*. پایان‌نامهٔ کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی. دانشگاه شهرکرد.

## References

- Ahmadi, M. (2016). The evolution of rhetorical theory from Greece to Rome: The similarities and differences of Aristotle's theory of rhetoric and that of Romans. *Language Science* 5(7), 167-135. [In Persian]
- Alavizde, M. (2016). The use of pronouns in political discourse. *International Journal of Arts and Sciences*. 9(4), 349-355.
- Asadi, H. & Sasani, F. (2017). Otherization in the foreign policy discourse of Mohammad Reza Pahlavi. *Journal of Language Research*. 10(22), 7-24.[In Persian]
- Beard, A. (2000). *The Language of Politics*. London: Routledge.
- Bramley, N, R. (2001). *Prounons of Politics: The Use of Pronouns in The Construction of Self And Other in Political Interviews*. Phd dissertation, Australian National University.
- Chaharsoughi Amin, T. Sultani, A. S & Hejazi, M. J. (2019). Political rhetoric and parliamentary patterning in the General speeches of the omid and velayat

fractions. *Language Related Research*. 10(3), 213-239. [In Persian]

- Dwivedi, A. (2015). Mandelian rhetoric: An analysis of Nelson Mandela's political speeches. *Linguistics and literature Studies*. 3(2), 66-69.
- Ekawati, R. (2016). The Use of Personal Pronoun as A Rhetorical Strategy in Susilo Bambang Yudhoyono's Presidential Speech Text at The United Nations General Assembly. *International Seminar Parasasti III: Current research in Linguistics*.
- Forraiovà, M. (2011). *The Use and Function of Repetition in Political Speeches*. M.A thesis, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, Czech Republic.
- Hakansson, J. (2012). *The Use of Personal Pronouns in Political Speeches, A Comparative Study of The Pronominal Choices of Two American Presidents*. Bachelor degree thesis, School of Language and Literature, Linnæus University.
- Kaewrungruang, K. & Yaoharee, O. (2018). The use of personal pronoun in political discourse: A case study of the final 2016 united states presidential election debate. *Reflections Journal*. 25(1), 85-96.
- Karapetjana, I. (2011). Pronominal choice in political interviews. *Baltic Journal of English Language, Literature and Cultur*. 1, 36-45.
- Kennedy, G. (1984). *New Testament Interpretation through Rhetorical Criticism*. London: The University of North Carolina Press.
- Kennedy, G. (2007). *On Rhetoric: A Theory of Civic Discourse*: Oxford University Press.
- Khadir, S, J. (2016). *Repetition As a Rhetorical Device in The Political Speeches of Three Presidents: Mubarak, Morsi And Al-Sisi. A Comparative Translation Study*. M.A thesis in Applied Linguistics and translation. Faculty of Graduate Studies, An-Najah national University, Nablus, Palestine.
- Lahlali, E, M. (2011). The Arab Spring and the Discourse of Desperation:

Shifting from an Authoritarian Discourse into a Democratic One. *Journal of Arab media and Society*. 13, 1-14.

- Lakhani, D. (2008). *Subliminal Persuasion, Influence & Marketing Secrets They Don't Want You Know*. New Jersey: Wiley & Sons, Inc.
- Lopez, A, J. (2004). John Kerry's Political Rhetoric: An Account of the Main Rhetorical Features of His Oral Delivery. *Forum de Recerca 10 Eurepo Semantics*.
- Makutis, T. (2016). *First Person Pronouns in Political Speeches: United Nation on Situation in Ukraine*. Dissertation in English Philology. Vilnius University.
- Mcguigan, B. (2008). *Rhetorical Devices: A Handbook and Activities for Student Writers*. Prestwich House Inc.
- Porter, S. (1997). *Handbook of Classical Rhetoric in the Hellenistic period 330 B.C. - A.D.400*. Leiden: Brill.
- Proctor, K. & Su, L. (2011). The 1<sup>st</sup> person plural in political discourse. American politicians in interviews and in a debate. *Journal of pragmatics*. 43, 3251-3266.
- Safari, F. (2016). *Exploring Rhetorical-Discursive Practices of Rouhani's presidential Campaign and Victory of His Prudence-and- Hope Key: A Discourse of Persuasion*. M.A in TEFL. Shahrekord University.[In Persian]
- Stenbakken, A, T. (2007). *What Makes A Politician Persuasive? A Study of Ideology, Rhetoric and Modality in Speeches by Tony Blair and George W. Bush*. A thesis presented to the department of literature, Area studies and language. The University of Oslo.
- Tenorio, E. (2002). I want to be a prime minister, or what linguistic choice can do for campaigning politicians. *Language and Literature*. 11(3), 243-261.
- Tyrkkö, J. (2016). Looking for rhetorical thresholds: Pronoun frequencies in political speeches. In *the pragmatics and stylistics of Identity Construction and*

Characterisation.

- Uvehammer, M. (2005). *The Impact of Linguistics Strategies in Political Debate: A Linguistic Discourse Analysis of the First Bush and Kerry Presidential Debate*. Trollhattan University of Sweden.

• سایتهای اینترنتی:

- [www.aparat.com](http://www.aparat.com)
- [www.factba.se](http://www.factba.se)
- [www.president.ir](http://www.president.ir)
- [www.youtube.com](http://www.youtube.com)